

SLOVENE

Velja po pošti:
za celo leto naprej .. K 50.—
za en mesec .. " 4.50
za Nemčijo celoletno .. " 55.—
za ostalo inozemstvo .. " 80.—
V Ljubljani na dom
za celo leto naprej .. K 48.—
za en mesec .. " 4.—
V spravi prejemov mesečno .. 3.50
Sobotna izdaja:
za celo leto .. K 10.—
za Nemčijo celoletno .. " 12.—
za ostalo inozemstvo .. " 15.—

Inserati:
Enostolpna petstvarata (59 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
za enkrat .. po 50 v
za dva in večkrat .. " 45
pri večjih naročitih primeren popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarif.
Poslano:
Enostolpna petstvarata K 1.—
Izhaja vsak dan izvenredno nedelje in praznike, ob 3. uri pop.
Redna letna priloga vsaki red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 50.

Političen list za slovenski narod.

Upravništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 26.511, bosn.-herc. št. 7563. — Upravniškega telefona št. 50.

Odgovor Amerike Nemčiji. Nemški cesar naj odstopi. — Spremembe v zunanji in notranji politiki. — Vihar v ogrskem državnem zboru. Boj za Reko.

Besedilo note.

Haag, 24. oktobra. (K. u.) »Hollands Nieuws Bureau« poroča iz Washingtona: Zunanji urad v Washingtonu je dal naslednji odgovor:

Državno tajništvo zunanjega urada opravniku Švice kot poverjeniku za varstvo nemških interesov v Uniji.

Zunanji urad, dne 23. oktobra 1918.

Gospod!

Z ozirom na naznanilo nemške vlade z dne 20. oktobra, ki ste ga izročili, mi je čast obvestiti Vas, da mi je predsednik naročil odgovoriti nanje naslednje:

Čim je predsednik Združenih držav prejel slovesno in jasno izjavo nemške vlade, da brez pridržka sprejema mirovne pogoje, ki so podani v njegovi poslanici z dne 8. januarja 1918 kongresu Združenih držav, kakor tudi načela ureditve, ki so bila izražena v nadaljnjih poslanicah, posebno v poslanici z dne 27. septembra, in da nemška vlada želi, pogovoriti se o uvodnih korakih glede njihove uporabe ali izvršitve in da torej njena želja in njena svrha ne izvira od tistih, ki so doslej narokovali politiko Nemčije in v imenu Nemčije vodili sedanjo vojno, marveč od vlade, ki zastopa večino državnega zbora in govori za pretežno večino nemškega naroda; čim je predsednik razen tega prejel nadaljno obljubo nemške vlade, da se bodo zakoni civiliziranega sveta nasproti bojnim močem nasprotnikov izpolnjevali tako na vodi in na kopnem kakor tudi v zraku, — čuti predsednik, da ne more dalje odrekati, da začne z vladami, ki so z vlado Združenih držav v zavezništvu, pobliže razpravljati o vprašanju premirja. Smatra pa za svojo dolžnost, da iznova izjavi, da bi moglo biti edino premirje, katerega predlagati se čuti pooblaščenega, edinole tako, ki bi Združene države in njihove zavezničke pustilo v položaju, ki bi dogovorom, kateri bi se mogli skleniti, dal tisto moč, katera bi onemogočila, da bi Nemčija iznova začela sovražnosti. Predsednik je torej svoje medsebojno dopisovanje s sedanji nemškimi oblastmi poslal vladam, ki so z vlado Združenih držav zvezane kot sobojevniki, s predlogom, naj v slučaju, da so te izjave primerne, da uresničijo mir po navedenih pogojih in načelih, povabijo svoje vojaške svetovalce in vojaške svetovalce Združenih držav, da z vladami, ki so zvezane proti Nemčiji, predložijo pogoje, ki so potrebni za nemško premirje, ki bi razmerje dotičnih narodov popolnoma varovalo in dalo aliiranim vladam neomejeno pravico, da zajamčijo in izvedejo vse, kar je potrebno, da se zagotove podrobnosti miru, o katerem je nemška vlada izjavila, da z njim soglašajo, — pod pogojem seveda, da smatrajo aliirane vlade premirje za možno. Če Nemčija tako premirje sprejme, bo to najboljši in konkretni dokaz za to, da je Nemčija nedvoumno sprejela pogoje in načela miru in da odtod izvira nemška akcija.

Predsednik čuti, da sam ne bi bil docela odkritosrčen, če ne bi poudarjal, in sicer v kolikor mogoče odkritosrčni obliki, iz katerih razlogov se morajo zahtevati izredna zavarovanja. Kakor pomembna in važna se tudi zdi ustavna izprememba, ki jo izraža državni tajnik v svoji noti, se vendar zdi, da se program vlade, ki je odgovorna nemškemu narodu, doslej še ni popolnoma izrekel in da ne obstoja jamstvo, niti se o njem razmišlja, da bo izprememba načel ali izvršitve, glede katere se je sedaj doseglo soglasje, trajna. Razen tega ni popolnoma jasno, če je zadeto jedro sedanjih težav. Mogoče je, da se bodoče vojne postavijo pod kontrolo, toda sedanja vojna, ki je sedaj v razpravi, ni bila. Jasno je, da nemški narod nima nobenega sredstva, da bi ukazal, naj se nemške vojaške oblasti podvržejo nemški narodni volji, in da je oblast pruskega kralja, da kontrolira politiko države, še neomajana, da je odločilni militarizem še vedno v rokah tistih, ki so bili doslej gospodarji Nemčije.

V zavesti, da je sedaj ves svet odvisen od tega, da se jasno govori, da se odkritosrčno in prostodušno izreče zahteva, smatra predsednik za svojo dolžnost, da pové, ne da bi le poizkušal omiliti, kar ostro zveni, da narodi sveta ne morejo imeti nobenega zaupanja v besede tistih, ki so bili dosedaj gospodarji nemške politike, in da še enkrat poudari, da pri sklepu miru in pri poizkusu, da se brezkončne žalitve in krivice te vojne izbrišejo, vlada Združenih držav ne more obravnavati z nobenimi drugimi razen s tistimi zastopniki nemškega naroda, ki kot resnični gospodarji Nemčije dajejo jamstvo za ustavno ravnanje. Ako bi morali obravnavati z vojaškimi gospodovalci in z monarhično avtoriteto, ki jo ima Nemčija sedaj, ali če bi se videlo, da bomo imeli z njimi opraviti kasneje pri mednarodnih obveznostih nemške države, potem Nemčija ne sme zahtevati nikakega miru, marveč se mora udati. Ne bilo bi nikake koristi, ako bi teh bistvenih stvari ne izgovorili.

Blagovolite sprejeti izraz mojega velespoštovanja.

ROBERT LANSING.

Ministri odstopajo.

Zunanji minister grof Burian odstopil. — Cesar imenoval za zunanjega ministra Julija Andrássyja.

Budimpešta, 24. oktobra. (Ogrski kor. urad.)

Zunanji minister grof Burian se je prijel danes zjutraj v Budimpešto in se je posvetoval z ministrskim predsednikom dr. Wekerlejem.

Budimpešta, 24. oktobra. (Ogrski kor. urad.)

Njegovo Veličanstvo je sprejel demisijo zunanjega ministra grofa Buriana in imenoval za zunanjega ministra grofa Julija Andrássyja.

DR. SPITZMÜLLER ODSTOPI.

Dunaj, 24. oktobra. Skupni finančni minister dr. Spitzmüller je odstopil. V političnih krogih se imenuje kot njegov naslednik bivši minister dr. Zolger. V jugoslovanskih krogih prevladuje mnenje, da bo dr. Zolger to misijo odklonil.

LAMASCH HUSSAREKOV NASLEDNIK.

Dunaj, 24. oktobra. Danes je imel načelnik Jugoslovanskega kluba dr. Anton Korošec daljši razgovor z znanim profesorjem dr. Lamaschem, ki je designiran kot bodoči ministrski predsednik. Dr. Hussarek pade. O dr. Lamaschu se še ne vé, ali bo to misijo sprejel.

Ogrski ministrski predsednik odstopil.

Budimpešta, 24. oktobra. Ministrski predsednik dr. Wekerle je odpotoval danes zjutraj v Gödöllő, kjer ga je zasljal Njegovo Veličanstvo cesar v avdienci.

Budimpešta, 24. oktobra. (K. u.) Oficijozno se razglša:

Ministrski predsednik dr. Wekerle je ponudil v današnji avdienci Njegovemu Veličanstvu demisijo vlade, ki jo je vladar sprejel. Njegovo Veličanstvo cesar je poveril dr. Wekerleju vodstvo poslova, dokler se ne imenuje nova vlada.

POLOŽAJ.

Dunaj, 24. oktobra. Pri Nemcih vlada nemir in bojazen. Vlada se zaveda, da je treba nekaj storiti, nihče pa ne vé, kaj. V vseh nemških krogih je čutiti popolno brezglavost. Nemški poslaniški krogi so nameravali v kratkem sestaviti za nemško Avstrijo narodno vlado. Toda svoj sklep so odložili, dokler se položaj ne izbistri. Slovani pričakujejo mirno nadaljnega razvoja dogodkov, v prepričanju, da niti sedanja, niti prihodnja vlada ne more rešiti našega vprašanja. Rešitev bo prinesel le mednarodni kongres. Odgovor na Wilsonovo noto se pričakuje v najkrajšem času, menda že jutri ali pojutrišnjem. Splošno se sodi, da bo odgovor ravnotako nestvaren, kakor je bil odgovor nemške vlade.

Cesky narodni vybor in Jugoslovansko narodno veče.

Dunaj, 24. oktobra. Delegati Češkega narodnega zbora in Jugoslovanskega narodnega veča so imeli dne 23. in 24. oktobra pod predsedstvom dr. Kramarja in dr. Korošca skupno posvetovanje, pri katerem se je obravnaval položaj, ki je nastal po noti predsednika Wilsona na avstrijsko-ogrsko vlado. Pri posvetovanju se

je dognalo enotno razumevanje in popolen sporazum glede enotnega nastopa obeh narodnih reprezentantov.

Jugoslovanski delegati potujejo v Svico.

Dunaj, 24. oktobra. Jugoslovanski delegati dr. Anton Korošec, dr. Melko Čingrija in dr. Gregor Žerjav odpotujejo jutri v Svico.

Dr. Susteršič in Jugoslavija

Dunaj, 24. oktobra. V jugoslovanskih krogih je zbudil korak dr. Susteršiča najživahnejše zanimanje. Sodba je povsem enotna, da je to le poizkus rehabilitacije in da si je hotel pridobiti videz zvestobe do naroda. Odložil je delo, hotel si je pa ohraniti čast in udobnost. Na eni strani si je hotel obdržati še nadalje vlogo vladnega zaupnika, obenem naj bi pa še nadalje ostal zaupnik Narodnega sveta. Gre mu za to, da bi z navidezno narodno potezo zaslužil amnestijo naroda za svoje na narodu izvršene zločine in izdajstvo. Iz tega vidika je treba presojeti tudi njegove članke, ki jih je zadnji čas napisal v »Novicah« in v katerih je dokazal, da zapuščajo potapljačsko se ladjo podgane. V političnih krogih se izprašujejo, v kakšnem skladu z močatostjo in osebno ambicijo moža je dejstvo, da si pridruže plačo za funkcije, ki jih izvrševati noče in ne upa. Jasno je, da je dr. Susteršičev korak na eni strani prava intrigantska poteza v svrhu dosege narodnega pomiloščenja, na drugi strani pa diktiran od osebne strahopetnosti človeku, ki si danes ne upa več bivati v domovini, ampak beži na Dunaj, da tam počaka, kako se mu osebna spekulacija obnese. S tem, da je agende odložil, se ne bo izognil sodbi ljudstva. Naj gre definitivno, komisarija se ne bojimo.

Delegacije.

Dr. Korošec v delegacijah o dogodkih na Reki.

Dunaj, 24. oktobra. (K. u.) V vojnem odseku avstrijske delegacije je sprožil delegat dr. Korošec dogodka na Reki in je prosil vojnega ministra, naj z ozirom na nepopolna došla poročila precej podajna o dogodkih na Reki. Dalje je naprosil ministra, da naj stori vse, da ne bo postavljeno preganjanje vojaštvo, ki je izpolnjevalo v tem slučaju voljo ljudstva.

Vojni minister je izjavil, da odgovori na stavljen mu vprašanje precej, ko dobi tozadevna poročila.

Odsek je na to nadaljeval razpravo o ekspozeju vojnega ministra. Zdaj govori vitez pl. Jedrzejowicz.

Dr. pl. Bilinski za jugoslovansko državo.

Dunaj, 24. oktobra. (K. u.) Gosposka zbornica je nadaljevala razpravo o izjavi vlade.

Dr. vitez pl. Bilinski je opozarjal na veliko važnost jugoslovanskega vprašanja. Izjavil je, da bi bila politična napaka, če hočejo to vprašanje rešiti v okviru Avstrije. Če se hoče monarhija in dinastija rešiti velike katastrofe, se more to le zgoditi, če se vsi Jugoslovani: avstrijski in ogrski združijo v eno državo. V poljskem ukrajinskem vprašanju zavzemajo Poljaki na-

čelno stališče, da vstane zopet zgodovinska Poljska in da se mora Galicija vrniti Poljski. Manjšini in večini se morajo krajeno zavarovati enake pravice in Rusini se bodo med Poljaki čutili kakor v lastni državi. Rusinom se morajo seveda zavarovati ustavno druge pravice, kakor pravica do vseučilišča in do volilnega reda, po katerem bodo v poljskem državnem zboru zastopani primerno številu prebivalstva.

Dogodki na Reki.

Vihar v ogrskem državnem zboru.

Budimpešta, 24. oktobra. (Ogrski kor. urad.) Nadaljevanje poročila o seji ogrske poslaniške zbornice 23. oktobra, v kateri se je prebrala brzojavka o dogodkih na Reki. Razburjeni poslanci hite v kuloarje in v dvorano, kjer so govorili veliko govorov. Poslanci Karolyjeve stranke zahtevajo, da naj vlada precej odstopi in se nadomesti z vlado, kateri zaupa cela dežela in v kateri naj bodo tudi tisti, ki v parlamentu niso zastopani, posebno socialni demokrati. Tudi grof Andrassy in Apponyi sta opominjala poslance, da naj bodo mirni. Poslanci so šli končno v zborovalno dvorano ter so viharno zahtevali, naj se zopet otvori seja. Ob 6. uri so sejo za 5 minut suspendirali, toda seja se je zopet otvorila šele ob četrtni na 10. uro. Ko se je seja zopet otvorila, je med splošnim razburjenjem ministrski predsednik dr. Wekerle izvajal: Od ure do ure nas obremenjuje vedno težje razmere. Le če združimo vse naše narodne sile, odvrnemo zla od nas in uresničimo veliki cilj, ki je v interesu integritete naše dežele, varujoč njeno enoto znova brezpogojno uresničiti. V takih okoliščinah naših nameravam jutri stopiti pred Njegov Veličanstvo z izjavo, da se v danih razmerah ne čutim sposobnega voditi dalje posle. Njegovemu Veličanstvu bom predlagal, naj se sestavi nova vlada, ki naj even-tuelno pritegne tudi sile, ki so izven zbornice. Nazori, ki so nas ločili, se niso tikali sklepanju miru in tudi ne zagotovitve neodvisnosti in samostojnosti dežele. Lahko trdim, da se tudi o modalitetah niso pojavile posebne razlike. V enem oziru je pa bilo resnično velika razlika v javnem mnenju in sicer z ozirom na volilno pravico. V volilni pravici smo zavzeli vsi enako stališče. Tudi nasprotniki razširjene volilne pravice pripoznavaajo potrebo, da se mora v danih razmerah volilna pravica razširiti.

Izdaja konzorcij »Slovenca«.

Dejansko se splošna volilna pravica ne izraža zgolj programatično, toda predvsem je najaktualnejše, da se sklene mir. — Toliko časa, da se konstituirajo nova vlada, se posveti min. predsednik pripravi mirovnega sklepa. Za nujno dolžnost je označil dalje varnost, samostojnost in neodvisnost dežele, varnost deželnih meja in povrnitev izven naših deželnih meja bivajočih delov ogrske armade, (živahno, splošno odobravanje in ploskanje), za kar hoče ustvariti ministrski predsednik pozitivna jamstva. Ministrski predsednik prosi zbornico, naj mirno in dostojanstveno izvede vse prenosne, katere bo spremljal uspeh le, če se združijo brez razlike strank vse narodne sile.

V tem trenutku se je zgodil živahen pripetljaj. Neki poslanec zakliče: »Kaj bo s tiskovno svobodo?« V levi loži žurnalistov kličejo: »Živio tiskovna svoboda! Proč s cenzuro!« V dvorani kličejo: »Živio narodno časopisje! Živio opozicionalno časopisje!« Predsednik napravi le s težavo red in zaključi v splošnem ropotanju sejo. Naprosil je za pooblastilo, da sporazumno z novo vlado skliče zbornico na bodočo sejo, kadar jo bo omogočil političen položaj.

Predsednikov predlog se je sprejel z veliko večino.

Položaj na Reki.

Budimpešta, 24. oktobra. (Ogrski k. u.) »Magyar Tudositó« poroča s kompetentne strani, da je na Reki zopet upostavljen mir in red. V mesto so prišle ogrske čete, ki so iztisnile vstaše. Na cestah je tiho. Guverner Jekelfalussy je v svojem uradu in izvršuje svoje agende. Zveza med guvernerjem in Budimpešto se vzdržuje v polnem obsegu.

BOJ ZA REKO.

Zagreb, 24. oktobra 1918.

Predvčerajšnjim so se vršile na Sušaku pri Reki velikanske manifestacije. Ljudstvu, ki se je zbralo na javnem trgu, je bil prebran manifest »Narodnega Veča« in pa Wilsonov odgovor Avstriji-Ogrski. Ko so navzoči to čuli, ni hotelo biti konca navdušenja. Burno so vse to pozdravljali, se veselili z zavestjo, da je Jugoslavija gotovo dejstvo. Toda to veselje ni ostalo neskaljeno. Kot zavedni Hrvati so živo čutili, da leži tam preko Rečine biser Zvonimirove krone, ki so ga iztrgali z goljufijo iz nje in ki ga hočejo še naprej z goljufijo obdržati — odtujena Reka. Dobro so vedeli, da pobirajo Mažari po Reki podpise, s katerimi bi radi celemu svetu dokazali, da je Reka mažarska in da mora kot taka tudi še naprej ostati. Dobro so tudi vedeli, da prirejajo isto-

časno po Reki Mažari in njihovi pristaši demonstracije, da se vrše pod protektoratom krajeve mažarske policije nasilstva, in temu so hoteli napraviti konec. Mejo med Reko in Sušakom tvori Rečina. Most, ki vodi preko reke, je bil zastražen po državni policiji, zadaj za njo pa so bili različni izzivaci. Doslej se tirvati na Reki niso smeli niti pokazati.

Manifestacije na Sušaku so ponehale in manifestanti so se obrnili proti Reki, prikorakali so na most. Tu jih ustavi mažarska policija. Toda navdušeno ljudstvo ni hotelo iti nazaj, ampak naprej, na jugoslovansko Reko. Zato je prišlo do tepeža, ne: do pravega boja. Hrabri pešpolk št. 79, polk junaškega hrvatskega bana Jelačića, je vse to videl. Vojaki, v katerih teče kri nepremagljivih graničarjev, so šli svojem na pomoč. Na novi vojašnici so razvili hrvatsko zastavo, častnike-tujce zaprli, se oborožili in šli tudi oni v boj za Reko. Bilo jih je do 4000 dobro oboroženih. Policija je podlegla, vojašnico mažarskega honveda so pričeli oblegati. Honved, sicer po številu močan, ni mogel vzdržati. Po kratkem boju se je vdal in bil razorožen, na vojašnici pa so razvili hrvatsko zastavo. Del mažarskega honveda se je rešil in pribežal h guvernerjevi palači, kjer se je pričel braniti. Več mažarskih in nemških častnikov je ubitih. Nato so zasedli Jelačićevci vsa javna poslopja in razobesili hrvatske zastave. Poveljstvo 79. pešpolka so prestavili na Sušak. Po ulicah se je vršilo nekaj manjših bojov, ki so brezdvomno zahtevali tudi človeških žrtev. Poveljnik policije je bil ujet, padalje župan, predsednik tribunala in še več drugih uglednih renegatov in Mažarov. Iz garnizijskih zaporov so izpustili zaprte vojaške. Železniško progo na Reki so tja do Delnic razdrli. Zasedli so tudi pristanišče in pristaniške naprave. Včeraj zvečer je divjal še vedno boj okoli guvernerjeve palače, katero so branili mažarski vojaški.

Reka, 24. oktobra. Danes zgodaj zjutraj sta prišla v mesto dva mažarska bataljona. Poslali so ju z italijanskega bojišča iz Vidma. Ker je bilo hrvatsko vojaštvo preveč razkrop-ljeno, se je posrečilo mažarskim vojakom ga potisniti iz mesta.

Ogulin, 24. oktobra. Včeraj je napadlo ogulinski kolodvor hrvatsko vojaštvo in ga popolnoma uničilo. Razdejane so tračnice in brzojavni urad. Železniške postaje ni več; vsak promet je onemogočen.

Iz Hrvatske.

Zagrebski vojaški poveljnik v Budimpešti. Budimpešta, 24. oktobra. Danes je dospel semkaj zagrebski poveljnik general Luka Snjarić.

Dunajsko časopisje in resnica.

Zagreb, 24. oktobra. Dunajski listi so pisali, da je ponudil zagrebski vojaški poveljnik general Luka Snjarić hrvatskemu banu vojaško silo, da more nastopiti proti »Narodnem Veču« in njega delovanju. — Današnja »Hrvatska Rijec« pravi, da je ta vest od prve do zadnje črke zlagana.

Mažari hočejo novo vojsko.

Zagreb, 24. oktobra. »Glas« piše, da odpoklicujejo Mažari s fronte svoje vojske, ker hočejo novo vojsko, vojsko proti Jugoslovanom in Čehoslovakom. Da se te nakane preprečijo, moramo biti pripravljeni vsi, ki smo ostali doma in smo sposobni za orožje, da branimo domovino. Jugoslovani si morajo ustanoviti lastno armado in potem ne bo več nobene nevarnosti.

Manifestacije v Osjeku.

Osjek, 24. oktobra. Danes so bile v Osjeku velike manifestacije; udeležilo se jih je do 10.000 oseb.

Umikanje na Balkanu.

Berlin, 24. oktobra. Uradno: V silnih gorskih bojih so naši zadnji oddelki varovali zasedenje novih postojank na obeh straneh Paračina.

Hrvatski sabor.

Zagreb, 24. oktobra. Današnja »Hrv. Rijec« piše, da bo sklican hrvatski sabor takrat, ko bo to sklenilo »Narodno Veče«. Zato je tudi predsedstvo sabora odbilo zahtevo Frankovcev, naj se takoj skliče sabor.

Proti spletkam tujcev.

Zagreb, 24. oktobra. Današnja »Hrvatska Rijec« piše proti umazanemu pisanju »Hrvatske« in pravi, da so to spletke tujcev, ki hočejo še nadalje obdržati Hrvatsko v suženjstvu. Jugoslovansko ljudstvo naj zaupa »Narodnemu Veču«. O usodi Jugoslovanov bo odločevala splošna narodna konstituenta.

Boji z Italijani.

Silno streljanje na italijanski fronti.

Dunaj, 24. oktobra. (K. u.) Uradno:

Včeraj je narastel v odseku med Bren-to in Piavo in v ozemlju Montella sovražni artiljerijski ogenj do največje sile. Tudi drugod je sovražna artiljerija razvijala živahno delovanje.

Na Balkanu.

Fronto zavezniki umaknili proti Jagodini.

Dunaj, 24. oktobra. Uradno:

Močnejši nasprotnikov pritisk iz prostora pri Zaječarju je povzročil, da se je fronta zaveznikov odstavila proti Jagodini. Tam smo odbili močnejše srbske napade.

Katoliška tiskarna v Ljubljani.

Odgovorni urednik: Josip Gostinčar, državni in deželni poslanec v Ljubljani.